

L⁵n

1619

17999

ԱՆՏՈՆ ՉԷԻՕՅ

Գ Ե Ի Ը

(ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ ԱՌՆՈՒՄԾ)

ՏՐԱՄԱԽԱՌՆ ԿՈՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱՆ

ՅԱՐԳՄԱՆԵՑ ԱՆԳԼԵՐԵՆԷ
Յ. ԹՈՒՐԱՃԵԱՆ.

Հրատարակ. Ա. ԹՈՒՐԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

ԼԵՈ
1619

ԻԶՄԻՐ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ
1912

ԱՆՏՈՆ ՉԷԽՕՑ

Գ Ե Ի Ը

(ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ ԱՌՆՈՒԱԾ)

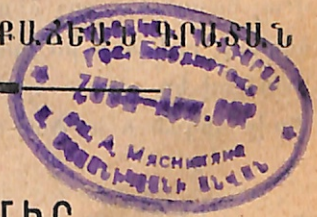
ՏՐԱՄԱԽԱՌՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԿ ԱՐԱՐՈՒԱԾ

ՔԱՐԳՄԱՆԵՑ ԱՆԳԼԵՐԵՆԷ
Յ. ԹՈՒՐԱՆՅԱՆ

Հրատարակ. Ն. ԹՈՒՐԱՆՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ի Զ Մ Ի Ր

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

1912

643

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆԷ

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Դեռաօր այրի մը, նի-
հար և գունատ դէմքով, հարուստ կալուածա-
տէր:

ՍՏԷՓԱՆՍՎԻՉ ՍՄԻՐՈՅ.— Հանգստեան կոչ-
ուած հրամանատար մը, նմանապէս հողատէր:

ԼՈՒՔԱ.— Տիկին Փոփովայի ծառան, ձեր ու-
երկչոօք մէկը:

Տեսարանը կը ներկայացնէ Տիկին Փոփովայի
սենեակը՝ մաքուր եւ նոյն կարասիներով զար-
դարուած: Պատերէն կախուած օրջանակաւոր նը-
կարներուն վրայ կիսովին սեւերով ծածկուած:
Տիկին Փոփովա սեղանի մը ետքը բազկաթոռի մը
վրայ նստած է, աչ ձեռքը ձեռքին դրած, իսկ
ձախով բռնած է լուսանկար մը, զոր խոր նայ-
ուածով կը դիտէ. դիտքը իստուր ու վատաբեկ:
Քովը կեցած է իր ծառան՝ Լուկան:

29. 1625

4/16/19-60

Դ Ե Ի Ը

ՏՐՕՄԱՆԱՌՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մ Ե Կ ա Ր ա Ր ո Ն ա ծ

ՏԵՍԻՒ Ա.

ԼՈՒՔԱ.— Ըստձգ ճիշտ է, Տիկին, այս կեր-
պով ինքզինքդ պիտի մեռցնես: Ազգայինը և
խոհարարը առտու գացին ելակ ժողուելու. ա-
մէն ոք հաճոյքի և ուրախութեան մէջ է, նոյն
իսկ մեր կատուն՝ բակը արեւին մէջ պառկած՝
կը տապալակի և թռչուններ բռնելու ետեւէ է:
Իսկ դուք, հոս՝ այս սենեակին մէջ փակուած կը
մնաք ամբողջ օրը, իբր թէ վանքին մենաստա-
նը եղած ըլլայիք:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ու երբեք ալ դուրս չպի-
տի ելլեմ: Եւ ինչո՞ւ: Կեանքս վերջացած է ար-
դէն: Ան գերեզման իջաւ, ու ես այս չորս պա-
տերուն մէջ թաղուած պիտի մնամ: Մենք եր-
կուքս ալ մեռած ենք:

ԼՈՒՔԱ.— Ինչո՞ւ համար այդպէս կը խօսիք,
Տիկին, այդ խօսքերնիդ ինձ մեծ վրշտ կը պատ-
ճառէ: Նիքօլա Միխայէլօվիչը մեռած է, ո՞վ
գիտէ, թերեւս Աստուծոյ կամքը այդպէս էր և
գուցէ խաղաղութեան մէջ կը քնանայ: Դուք

չափէն աւելի կ'արտասուէք, Տիկին: Ամէն բան իր վախճանը ունի: Պէտք չէ որ լաք ու ողբաք այսպէս՝ մինչեւ ձեր կեանքին վերջը: Ես ալ կորսնցուցի իմ պառաւ կինս. բաւական ժամանակ անցեր է, լա՛ւ, բայց ի՞նչ ընենք: Ամբողջ ամիս մը լացի ու սգացի: Այդչափը կը բաւէ իրեն համար. եթէ մինչեւ կեանքիս վերջն ալ ողբայի, չափէն աւելի պիտի ըլլար: (Մեկուսի) Բա՛հ, որո՞ւն հոգը հատեր էր:

Դուք բնաւ տեղ մը չէք երթար, և ոչ ալ այցելու կ'ընդունիր: Եթէ թոյլ կուտաք, ըսեմ թէ՛ սարգի կեանք է որ կ'ապրիք: Շատ լաւ պիտի ըլլար՝ երբ գոնէ դրացի չունենայիք, բայց ունիք: Մօտակայ ամբողջն մէջ զօրագունդ մը կայ, սպաները գեղեցիկ երիտասարդներ են: Երբեք չեմ ձանձրանար զիրենք զիտելէ և սքանչանալէ: Ամէն ուրբաթ պարահանգէս կայ հոն, ու նուագախումբը ամէն անգամ գեղեցիկ կտորներ կը նուագէ: Ո՛հ, տիկին, տիկին, դուք գեղեցիք էք և ղեռատի, արիւն ու կաթ: Միակ բանը որ կայ ընելիք՝ կեանքերուդ խնայելն է: Այդ գեղեցիկութիւննիդ յաւիտենական չէք կըրնար պահել: Բայց ղեռ տասը տարի ուզած ձեւովսիդ կրնաք սպաները առաջնորդել և հիացընել ձեզմով: Իսկ անկէ վերջ՝ պարագաները ինքնին կը փախուին:

Տիկին ՓոփոփԱ. (Անյողողոյ).— Կազաչեմ, այլեւս ինձ այդ կերպով մի՛ խօսիր: Գիտես որ, սիրելի ամուսինս կորսնցնելէս ի վեր, կեանքը այլեւս ինձ համար ոչ մէկ հրապոյր ունի: Կը կարծես թէ ես կ'ապրիմ, բայց կը սխալիս: Եր-

դում ըրած եմ չգողրիլ սուգ պահալէ՝ մինչեւ կեանքիս վախճանը, և այլեւս ո՛չ մէկ այցելու ընդունիլ: Կը հասկնամ ինչ կ'ըսեմ: Կ'ուզեմ որ անոր հոգին տեսնէ թէ որչա՛փ կը սիրեմ զինքը: Այո՛, գիտեմ թէ դուն տեղեակ ես այն բոլոր ցաւալի և նոյնիսկ ստայօդ անխրաւութիւններուն, զորս ըրած է ինձ հանգէպ, այլ սակայն ես իրեն հաւատարիմ պիտի մնամ մինչեւ մահս, ու պիտի ապացուցանեմ թէ՛ որքա՛ն կրնամ սիրել: Եւ երբ անդի աշխարհը իրարու հանդիպինք, ան ինձ պիտի գտնէ այնպէս անարատ՝ ինչպէս որ մեռած ատենը թողուց:

ԼՈՒՔԱ.— Փոխանակ այդպիսի բաներով մը տատանչուելու, տիկին, լաւ պիտի ըլլայ որ պարտէզը իջնէս և քիչ մը ման գաս. այդ կերպով սիրտդ կը հանգստանայ, կամ եթէ կը հաճիս, հրաման տուր Փայլակը թամբեմ՝ դրացիներուն տեսութեան երթաս:

Տիկին ՓոփոփԱ.— Ո՛հ, այդ նժոյգը... ան որչա՛փ կը սիրէր Փայլակը, իր սիրական ձին էր: Ու ինքը սրչա՛փ լաւ ձրավար մըն էր: Որչա՛փ գեղեցիկ կ'երեւէր՝ երբ սանձը կը բռնէր ու ձին կը սլանար: Լուքա՛, նայէ որ լաւ խնամես Փայլակը:

ԼՈՒՔԱ.— Շատ լաւ, Տիկին, անհոգ եղիր: (Դուրսէն զակալիը կը զարնուի)

Տիկին ՓոփոփԱ. (ցնցուելով).— Ո՞վ կրնայ ըլլալ այդ, ո՞վ կրնայ գալ հոս: Լուքա՛, ըսէ իրեն թէ՛ ոչ ոքի կ'ուզեմ տեսնել:

ԼՈՒՔԱ.— Կը շուրջանդիմ արեւին: (Ետէն կը մեկնի):

ՏԵՍԻԼ Բ .

(Տիկին Փոփոզա առանձին դարձեալ լուսանը-
կարը վերցնելով կը դիտէ ու աչքերը կը սրբէ) :

ՏԻԿ . ՓՈՓՈՎԱ . — Պլտի տեսնես , նիքօլա ,
պլտի տեսնես թէ որչափ կը սիրեմ քեզ ու նե-
րողամիտ եմ : Սէրը պէտք չէ վերջանայ մին եւ
կեանքիս վախճանը , մինչեւ որ այս խեղճ սիր-
տը բարախելէ դադրի այլեւս (արցունքոս ժպիտ
մը կ'արձակե) : Ո՛հ , չե՞ս ամչնար : Հաւատարիմ
կին մ'եմ և այդպէս տպրել ուխտած . հաւատա-
րիմ պլտի մ'նամ մինչեւ գերեզման . . . Եւ դու
չե՞ս ամչնար ըրածէդ , նախկին սիրելիս : Գու
մէկէ աւելի անգամներ ինձ դէմ մեղանչեցիր ,
ինձ հետ քէնցար , անգամ մը չորս շաբաթի չափ
առանձին՝ երեսի վրայ թողուցիւր , ու ես այդ
օրերուն տառապեցայ կեանքիս մէջ չափէն ա-
ւելի :

ՏԵՍԻԼ Գ .

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ ԵՒ ԼՈՒԻՍ .

ԼՈՒԻՍ . (նեսու կը մտնէ քարկացած երեւոյթով) .
— Տիկին , պարոն մը կը փափաքի ձեզ տեսնել ,
ան հաստատապէս խօսիլ կ'ուզէ ձեզ հետ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ . — Կարծեմ գիտես ու կրնաս
պարոնին ըսել թէ՛ ամուսնոյս մահէն ի վեր ոչ
մէկ այցելու կ'ընդունիմ :

ԼՈՒԻՍ . — Ըսի այդպէս , տիկին , նոյնիսկ կըրկ-
նեցի ալ , բայց ան զիս մտիկ ընել չուզէր . կ'ը-
սէ թէ կարեւոր խնդրոյ մը մասին ձեզ անպատ-
ճառ պէտք է որ տեսնէ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ . — Չեմ ուզեր տեսնել զինք ,
եմ ուզեր տեսնել :

ԼՈՒԻՍ . — Շունչս հատաւ այդպէս ըսելով ի-
րեն , տիկին , բայց ան կարծես դժոխքէն փա-
խած սատանայ մըն է , ինձ անպատուեց ու ա-
ռանց կարեւորութիւն տալու ըսածներուս , ներս
քաղեց : Հիմա ճաշսրահը կ'սպասէ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ . (զայրագիւն) . — Լա՛ւ , ներս
խօսէ : Այս որչափ լրբութիւ է : (Լուսա կը մեկնի) :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ . (ոսփի եղեղով) . — Որչափ ան-
տանելի արարածներ են մարդիկ . ի՞նչ կ'ուզեն
ինձմէ . ինչ՞ու համար կուզան իմ հանգիստս վըր-
դովելու : (Կողմնակի) Հասկցայ , այլեւս մենաս-
տանի մը մէջ ապաստանարան գտնելու եմ : (Մը-
սախորճ) Այո՛ , մենաստան մը , մենաստան մը :

ՏԵՍԻԼ Դ .

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ , ԼՈՒԻՍ , ՍՄԻՐՈՅ

ՍՄԻՐՈՅ . (նեսու մտած պահուէն Լուսային) . —
Շատ մի խօսիր , ցնդած , երկար ականջներով
աւանակ : (Նշմարեղով տիկին Փոփոզային՝ յարգան-
գակնով) Պատիւ ունիմ ծանօթացնել ինքզինքս՝
Կրեկորի Սթէֆանովիչ Սմիրոֆ , հանգստեան կոչ-
ուած սպայ և հոգաւոր : Ստիպուած եմ կարե-
ւոր խնդրոյ մը համար հոս գալ և ձեզ անհան-
գըստացնել :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ . — Ի՞նչ ունիք ըսելիք :

ՍՄԻՐՈՅ . — Ձեր մեռած ամուսինը , որուն
ձանձնալու պատիւը ունիմ , տակաւին ինձ կը
պարտի հազար երեք հարիւր ըսպլի : (Գրպա-
նեկն քուրջը սր հանելով) Ահաւասիկ իր մուրհակը :
Խնդրեմ հաճեցէք վճարել զայն , որովհետեւ պար-
տաւորուած եմ գրաւի դրամ հողերուս տուրքը
վաղը անպատճառ վճարել :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Հազար երեք հարիւր
բուպլի... Ինչպէս կ'ըլլայ որ ամուսինս ձեզ
այդչափ դրամ կը պարտի:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ինձմէ գարի գնած էր:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. (մեկուսի Լուսայիկն).— Լուս-
քա՛, չես մոռնար անշուշտ փաշլակին գարի տալ:
(Լուսա կը մեկնի) Եթէ երբեք ամուսինս ձեզ կը
պարտի ու է բան, բնականաբար պարտաւոր
եմ վճարել. բայց կ'աղաչեմ որ ներողամիտ ըլ-
լաք, այսօր մօտս դրամ չունիմ, վերակեցուս
քաղաքէն վազը կամ միւս օր կը վերադառնայ
ու ես պիտի հրամայեմ որ վճարէ այն՝ ինչ որ
կը պարտի ամուսինս: Բայց, ինչպէս ըսի, առ-
այժմ ձեր խնդիրքը չեմ կրնար կատարել: Բացի
այդ, վեց ամիս առաջ ձիշտ այսօր էր որ կոր-
սընցուցի սիրելի ամուսինս, ու հիմա մտային
այնպիսի խանգարեալ դրութեան մէջ եմ որ,
դրամական խնդիրներով զբաղելու ժամանակ
չունիմ:

ՍՄԻՐՕՅ.— Լա՛ւ, ես ալ մտային այնպիսի
դրութեան մէջ եմ որ՝ եթէ երբեք կայուածնե-
րուս գրաւի դրուած գրամի փոխարժէքը վազը
չվճարեմ, փճացած եմ այլեւս: Այն ատեն տու-
բողջ կալուածներս պիտի գրաւուին:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ինչ որ ասնելիքք է վա-
ղը չէ միւս օր պիտի ստանաս:

ՍՄԻՐՕՅ.— Այդ դրամին ո՛չ թէ «վազը միւս
օր», այլ այսօր է որ պէտք ունիմ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Շատ կը ցուբիմ, բայց այ-
սօր բնէ համար անհետեւն է վարուիլ:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ու ես ալ ձեզ կ'ըսեմ թէ՛ ինձ

համար ալ անհնարին է «վազը միւս օրը» ըս-
պասելը:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Բայց ի՞նչ կ'ակնկալէք ինձ-
մէ. ըսի թէ մօտս պատրաստ դրամ չունիմ:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ըսել է չես կարող վճարել:

ՏԵԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Այո՛, չեմ կարող:

ՍՄԻՐՕՅ.— Հը՛մ, հը՛մ, ատիկա վերջին խօս-
քըք է:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Այո՛, վերջին խօսքս:

ՍՄԻՐՕՅ.— «Վերջին խօսքք»... Ձե՞ս կրնար
միտքդ փոխել:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ո՛չ, վերջին խօսքս ըսի:

ՍՄԻՐՕՅ.— Շնորհակալութիւն, մեծապէս շը-
նորհակալութիւն, գոհ մնացի. (ուսերը վեր բոր-
ուելով) ու կ'ակնկալեն որ պաղարիւն ըլլամ:
Այսօր արեւմազէն առաջ առնէն դուրս ելայ ու
չըջան ըրի բոլոր պարտաւէրերուս. ո՛չ ոք,
ոչ մէկ հատը դրամ ունէր: Շունի պէս տաքին
անգին վազեցի, հալ ու մաշ եղայ, անօթի ծա-
րաւ, վերջապէս եկայ քու քովդ, մեր տունէն
քան մղոն հեռու: Դրամիս համար եկայ. և փո-
խանակ պահանջքս տալու, ինձ կը հրամայէս
«մտային խառնակ դրութիւն»: Կը խորհի՞ս թէ
ատով գոհ կ'ըլլամ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Արդէն շատ պարզ ըսի թէ՛
ձեզ պիտի վճարեմ՝ երբ գործակատարս վերա-
դառնայ:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ես եկայ ոչ թէ գործակատարիդ
հետ խօսելու, այլ ձեզ հետ, տիկին: Ինչո՞ւ այդ
ուստասան — սարսփ — ցոյցով արդ կը շտապե-
նես ականջներուս:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱՆ.—Այդ տեսակ անձանօթ բացատրութիւններ ընելու ընդունակ չեմ, և չեմ ալ ուզեր վայրկեան մը աւելի լսել ձեզ: (Բարկութեամբ դուրս կը մեկնի):

ՏԵՍԻՒ Ե.

ՄՄԻՐՈՅ ԱՌԱՆՁԻՆ

ՄՄԻՐՈՅ.— Ի՞նչ կ'ըսէք ասոր, տիկինը մըտային խառնակ դրութեան մէջ է եղեր. իր աւժուսինը կորսնցուցած է ճիշտ վեց ամիս առաջ. բայց իմ ինչո՞ւս պէտք: Ես պարտաւոր եմ իմ կարուածներուս տօկոսը վճարել թէ ոչ: Հոս «ներողամիտ» ըլլալու խնդիր կը մնայ այլեւս:

Ամուսինդ մեռեր է, — աղէկ, հասկցանք, «մտային խանգարեալ դրութեան մէջ եմ» ըսելով ամէն բան կը լմնայ միթէ: Գործակատարդ մէկ կողմ կորսուեր է, — է՛հ, սատանան տանի—ատ ինձ ի՞նչ կը վերարերի. պէտք է որ իմ պահանջներս մէկիւր թողում. միթէ ատանկ բան կ'ըլլայ... Ո՞ր մէկուն հասնիմ: Կ'երթամ պարտատէրներէս մէկուն՝ ան տունը չէ, երկրորդը կը պահուըտի, երրորդը ժամտախտէ բռնուած է, իսկ տիկինն ալ «մտային խանգարեալ դրութեան մէջ է եղեր»: Ոչ մէկը խիղճ կ'ընէ վճարելու: Պատճա՞ռը, — սրովհետեւ զերեքը շատ գգուեցի, որպէս զի վերջը հաւու պէս փետտեն զիս: Շատ լաւ, սակէ վերջը զիս կը տեսնէք: Արդէն յանցանքը իմն է եմ... Մարդ Աստուծոյ, քեզի ո՞վ ըստու որ այդչափ առատաձեռն ու գթասիրտ ըլլաս:

Ձէ՛, ուրիշ կերպ չըլլար: Ես հիմակ ճիշտ հոս

կը նստիմ, և չեմ մեկնիր՝ մինչեւ որ գրամներս չվճարէ: Ո՞հ, յիմար եմ ես... յիմար...

Այս պահուս այնչափ բարկացած եմ որ, ամէն բան աչքիս առջեւ դեւ կը թուի: Ոտքերս սաստիկ կը դողան և շունչս կը կտրի: Աստուած իմ, հիւանդ եմ ես, հիւանդ. է՛հ, մէկը չի կայ հոս: (Չայն կուսայ):

ՏԵՍԻՒ Զ.

ՄՄԻՐՈՅ ԱՌԱՆՁԻՆ

ԼՈՒԻՅԱ (Անրս մեկերով) — Ի՞նչ կ'ուզէք: ՄՄԻՐՈՅ.— Գաւաթ մը ջուր, ջուր, գաւաթ մը ջուր: (Լուիս կը մեկնի):

ՄՄԻՐՈՅ.— Ի՞նչ ալ աղուր տրամաբանութիւն...: Ես անմիջական ստիպման տակ գլտնուիմ և ունեցած հարստութիւնս ձեռքէս թող երթայ, որովհետեւ տիկինը «մտային խանգարման մէջ է եղեր»...:

Ասոր կ'ըսեն կնոջ տրամաբանութիւն!, միակ ճիշտ տրամաբանութիւնը՝ որ անոնք գիտեն, այն ալ օրուան նորաձեւութիւնն է, ու այդ է պատճառը որ ես չեմ ոիրեր կնոջ հետ խօսիլ, և պիտի չընեմ ալ: Կը նախընտրեմ ամբողջ երեք ժամ ալիւրի ամբարիւն մէջ սպասել, քան թէ վիճաբանութեան մտնել զեղեցիկ սեռին հետ: Ճիշտ է որ ըսած են թէ՛ «կնոջ մազը երկար է խելքը կարճ»:

Օ՞ք, ծունկերուս վրայ ալ քաշելու կարողութիւն չի մնաց: (Կը նստի):

ՏԵՍԻԼ Է .

ՍՄԻՐՈՅ ԵՒ ԼՈՒՔԱՍ .

(Լուսա ներս կը մտնէ գաւաթ մը ջուր ձեռքը) :
ԼՈՒՔԱՍ. (ջուրը տարով) .— Տիկինս հիւանդ է ,
այցելու չընդունիր :

ՍՄԻՐՈՅ .— Կորսուէ՛ սըկէ , անպիտան :

(Լուսա կը մեկնի)

ՍՄԻՐՈՅ .— Տիկինը հիւանդ է , այցելու չըն-
դունիր . . . !!! Սիրելի տիկին , չե՞ս ուզեր ըն-
դունիլ ու եւ մէկը , լա՛ւ , կարգադրէ հաշիւս և
ես կը մեկնիմ անմիջապէս :

Անանկ բան չի կայ . ես հոս պիտի կենամ և
փակիմ այս աթոռին՝ մինչեւ որ դրամներս ստա-
նամ : Դու կրնաս շաքաթ մը հիւանդ ըլլալ , այն
ատեն ես եօթը օր հոս պիտի նստիմ : Եթէ տա-
րի մը հիւանդ ըլլաս՝ հոս կը նստիմ ձիշտ 12
ամիս : Ու վերջապէս այս խաղը ես պետք է որ
շահիմ , սիրելի տիկին : Չես կարող զիս հան-
դարտեցնել սեւ շղարշներովդ ու սուգովդ , և ոչ
ալ այտերուդ աժգունութիւնովդ : Այգպիսի արժ-
գոյն այտերու ուրիշ անգամներ շատ հանդիպած
եմ : (Պատահական մտեկարարով կը պոռայ)

— Սիւսն , ձիերը կառքէն քակէ , այնպէս կ'ե-
րելի թէ հոս բաւական ատեն պիտի մնանք :
Տար ախտը գանոնք և խեղճերուն գարի տուր :
(Կը հեռանայ պատահական) :

Ո՛հ , որչափ ալ տաք է (կը փախ մտածկոյն) :
Ոչ ոք կ'ուզէ իր պարտքը վճարել . օր մը ամ-
բողջ րոպէս չի փոք կր ոչ չ'անցնուի : Ինչ
«սեւ շղարշ և ստույն խանգարում դրոթիւն»

կը հրամայեն : Գէշ չէ :

Ո՛հ , գլուխս որչափ կը ցուրի . . . : Կարծես
թէ լաւ պիտի ըլլայ՝ եթէ գաւաթ մը գոնեաք
տոնեմ : Այո՛ , այո , այդ է միակ դարմանը : (Կը
կանչէ) Սպասու՛՛ր . . .

ԼՈՒՔԱՍ. (ներս կը մտնէ) .— Ի՞նչ կ'ուզէք :

ՍՄԻՐՈՅ .— Ինչ գաւաթ մը գոնեաք բեր :

(Լուսա կը մեկնի)

ՍՄԻՐՈՅ .— Գնաց : (Կը նստի արողին վրայ)
ֆենեղով իր հագուստները) :

Այս հագուստներով շատ գեղեցիկ կ'երեւիմ ,
բնաւ ըսելիք չի կայ ? : Փոշիին մէջ թաթխուած
եմ , կօշիկներս ցելստ և աններկ , մագերս չի
սանտրուած :

Այդ մանկամարդունին կ'երեւի զիս յեւզակ
կարծեց . (յորակցելով) շատ ալ ձիշտ չէր այս ձե-
ւին տակ հիւրասենեակ գալ : Բայց ես այցելու
չեմ , ես պարտապահանջ եմ , և կ'այցպիսի
կանոն մը՝ պարտապահանջներուն համար սահ-
մանուած :

ԼՈՒՔԱՍ. (կը քերէ գաւաթ մը գոնեաք) .— Ինք-
զինքդ շատ մտերմացուցիր , տունիդ պէս կը
վարուիս , պարոն :

ՍՄԻՐՈՅ (պարպեղով գաւաթը եւ քարկացած)
Ինչ ըսի՞ր . . .

ԼՈՒՔԱՍ .— Ես . . . ոչինչ . . . ես . . .

ՍՄԻՐՈՅ .— Գիտե՞ս թէ ի՞նչ կը խօսիս , ոչ
բաւ մը աւելի :

ԼՈՒՔԱՍ. (մեկուսի) . — Չար սատանայ մըն է :
(Կը մեկնի)

ՍՄԻՐՈՅ .— Այդ մարդը զիս կը կատղեցնէ .

օֆ... այնպէս կ'զգամ թէ՛ ամբողջ տիեզերքը
փոշիի պիտի վերածեմ հիմակ: Պարսպ տեղը
զիս կը հիւանդացնեն: (կը կանչե)

— Հէ՛յ, բարեկամ, սպասաւոր:

ՏԵՍԻԼ Ը.

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ, ՍՄԻՐՈՅ

(Ներս կը մտնէ սիկին փոփովա՛ աշխրդ գետին
յտնած):

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.—Տէ՛ր, թոյլ տուէք ձեզ ը-
սելու թէ՛ առանձին մնալէս ի վեր մարդոց բարձր
ու խապոտ ձայնը ինձ շատ կ'անհանգստացնէ, և
ես չեմ կրնար աղաղակներ լսել, խիստ թախան-
ձանօք կը խնդրեմ որ յարգէք իմ այս բող-
ձանքս:

ՍՄԻՐՈՅ.—Վճարէ ամուսնոյդ պարտքը և ես
անմիջապէս կը մեկնիմ ասկէ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.—Շատ յստակ կերպով արդէն
ըսի թէ առայժմ մօտս այգչափ դրամ չունիմ, և
կը խնդրեմ որ վաղը չէ միւս օրունս սպասելու
չափ համբերատար ըլլաք:

ՍՄԻՐՈՅ.—Նոյնպէս պատիւ ունիմ ես ալ պա-
տասխանելու ոչ այնչափ նուազ յստակօրէն թէ՛
այդ դրամին այսօր պէտք ունիմ, ոչ թէ «վաղը
չէ միւս օր»: Այս բացատրութիւնն ալ շատ պարզ
է, այնպէս չէ՛, յարգելի տիկին:

Չե՞ս կարող դրամը վճարել,—լա՛ւ, բայց այդ
ինձ կ'օգնէ՞... (կը նստի արողին վրայ) Շատ լաւ,
եթէ այդպէս է, ես հոս պիտի նստիմ՝ մինչեւ
«վաղը չէ միւս օր», ճիշտ այսպէս՝ այս աթոռին
գամուած: Ասոր ալ ըսելիք ունի՞ս: (կը քրտզր-

զրոռի) Ըսէ՛, խնդրեմ, գրաւի դրամ հողերուս
տակոսը պէ՛տք է վճարեմ թէ ոչ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.— Պարո՛ն, կը խնդրեմ որ
ձայներնիդ այգչափ չի բարձրացնէք, կարծեմ
թէ լեռը չենք

ՍՄԻՐՈՅ.— Ես լեւի մասին խօսք չըրի, ես
հարցուցի թէ տակոսը պէ՛տք է վճարեմ թէ ոչ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.— Պարո՛ն, դուք չէք վար-
ուիր այնպիսի քաղաքավարութեամբ՝ ինչ որ
պատշաճ է տիկնոջ մը ներկայութեան:

ՍՄԻՐՈՅ.—Ներեցէ՛ք, տիկին, շատ լաւ գի-
տեմ կանանց ներկայութեան վարուելուն ձեւը:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.—Ո՛չ, չէք գիտեր, կրթու-
թիւն չունիք, դուք անքաղաքավար էք և ան-
կիրթ: Անգամ մըն ալ այդպիսի թոնով մի խօ-
սիք կանանց հետ:

ՍՄԻՐՈՅ.—Լաւ ուրեմն, ատիկա հրապուրե-
լի է. ըսէք խնդրեմ, ի՞նչ թոնով է որ կ'ուզէք
ձեզ հետ խօսիմ: (չափ բարկացած, բայց զայրած
խղիւղախոսութեամբ) Տիկին, ներեցէք ինձ, որ-
չա՛փ բերկրութիւն կ'զգամ՝ երբ դուք չէք ու-
զեր ինձ վճարում ընել? : Հազար անգամ ներու-
ղութիւն կը խնդրեմ, որ եկա՛յ ու ձեզ անհան-
գըստացուցի... (.) : Որչա՛փ գեղեցիկ օդ էր այ-
սօր... (վայրկեան մը թռչիւն) բայց դուք ձեր
այդ սուգին մէջ որչա՛փ գեղեցիկ կ'երեւէք (կը
խոնարհի):

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎՍ.—Կատակ չէ, այլ ճիշտ կոպ-
տութիւն, ուրիշ ոչինչ:

ՍՄԻՐՈՅ (անխիջապես). — Կատակ չէ, այլ
ճիշտ կոպտութիւն: Չեմ գիտեր թէ կանանց ըն-

կերութեան մէջ ինչպէ՞ս վարուելու է: Կեանքիս մէջ այնքան շատ կ'իններ ճանչցած եմ, որքան չեմ տեսած ծիծեռնակներ: Գրեթէ տասներկու կ'ին փոխած եմ, և ինը հատ ալ թողուցած:

Այո՛, տիկին, բնականաբար խենդութիւն չէր ըրածս. տարեցայ շարք մը գեղունիներու հետ, խոնարհեցա՛յ... հարիւր կտոր եղա՛յ... սիրեցի... տառապեցա՛յ... և նոյնիսկ ողբացի լուսընկային լրտով: Սիրեցի խանդաղատանքով. սիրած եմ այնչափ յաճախ՝ որ սէրը իր ամէն մէկ փուլով այլեւս ինձ համար ոչ մէկ գաղտնիք ունի, այդ մասին իր եղանակին քարոզած եմ, և եղանակէն վերջն ալ կ'ոջ գատը պաշտպանած: Բաղդիս կէսը կորսնցուցի սրտի մը համար, բայց դարձեալ անարատ մը չգտայ:

Ամէն բան լրացած է: Սեւ աչքեր, կրակոտ ու փայլուն, կարմիր շրթներ, կլորիկ այտեր, լուսնեակ դէմք, սիրուն ու չարածճի ժպիտներ... այդ ամէնուն կուտ մը խի չեմ տար, տիկին: Հիւրի մը առջեւ չէ որ կը խօսիմ միայն. բոլոր կիները, առաջինէն մինչեւ վերջինը, պարզապէս թեթեւօլիկ, տգէտ, կարճամիտ, զըբպարտող, բամբասող, պարապի, այսինքն փոքրօգի, փռասէր, վերջին ծայր նախանձոտ, անսիրտ, անխիղճ, անտրաման և ստոնց պէս շատ մը ունակութիւններու տէր են: (Իր անկիսի գարնելով) կը ներես անկեղծութեանս, ճնճուկ մը կրնայ շատ աւելի աղօտ խնդիրներ պարզել, քան թէ շրջազգեստով փիլիսոփաները: Փա՛ստ կ'ուզես,—ա՛ն էն բանաստեղծականը, էն յաւիտեանականը, էն կատարեալը, ու նայէ անոր, պիտի

տեսնես թէ ան իր ամբողջութեամբը արւս է: Կ'զմայլիս անոր և կը տիրանաս հոգիին, ու յուսով կը հասկնաս թէ կատարեալ կոկորդիլոս մըն է, (հովի արոտը մեկ կողմ կը հիե) բայց ամէնէն զգուելին այն է որ՝ այդ կոկորդիլոսը ինքզինքը ստեղծագործութեան «զուխ գործոցը» կը կարծէ, և այնպէս կ'ենթադրէ թէ սէրը մինաշնորհ մըն է՝ միայն իրեն համար արտօնուած:

Եթէ սուտ կ'ըսեմ՝ թող ինձ գօսեցին եօթը անգունդը քչեն: Կի՛ն մը, բացի իր փոքրիկ շունէն՝ ոչ ոքի կը սիրէ անկեղծօրէն: Ես ամէնքն ալ ակուայիս զարկած եմ: Սիրոյ խնդրին մէջ կ'ին մը ուրիշ ոչինչ կրնայ ընել, բայց միայն լալ ու ողբալ... մինչեւ մարգը... կը տառապի և կը զսհաբերէ... Դուք այնչափ անբաղդ էք, տիկին, որ ինձմէ շատ աւելի լաւ կը հասկնաք երկու սեռի արարածներու իսկական արժանիքը: Լա՛ւ, չհիմա բռէ ինձ հոգիիդ բոլոր անկեղծութեամբը, կը ճանչնա՞ս երբեք կ'ին մը՝ որ հաւատարիմ և ուխտեալ ըլլայ: Կ'երգնում որ հատ մը չես կարող ցոյց տալ: Չի կոն հաւատարիմ և ուխտեալ կիներ, բացի ձերերէն և սակալի տըզեղներէն: Շատ աւելի դիւրին է գտնել եղջիւրներ ունեցող կատու մը և կամ թէ ճերմակ ագուաւ մը. քան թէ ճշմարիտ կ'ին մը:

Տիկին ՓՈՓՈՎԱ.— Լաւ ուրեմն, ապա սիրոյ հանդէպ ո՞րն է որ հաւատարիմ կը կարծէք:— Մարգի՛ք:

ՍՄԻՐՕՅ.— Այո՛, մարգի՛ք:

Տիկին ՓՈՓՈՎԱ.— Մարգի՛ք... (°): (Դատն ժպիտով մը) Մարգի՛ք հաւատարիմ և յարատե՛ւ

են սիրոյ հանդէպ (°): Շնորհակալութիւն այդ գլխաւիդ համար (°): Բնաւ չէի կասկածիր ատկէ... (°): (զայրացած) Բայց ի՞նչ իրաւունքով այդպէս կ'ըսես: Մարգիք հաւատարիմ և հաստատուն: Եթէ այդ է խնդիրը, ձեզ պէտք է ըսեմ թէ՛ բոլոր ճանչցած մարդոցս մէջ լաւագոյնը իմ մեռած ամուսինս էր, — կը սիրէի զինքը համբերատարութեամբ, ամբողջ հոգևոյն, այնպէս՝ ինչպէս դեռատի, խելացի կին մը կրնար սիրել: Իրեն նուիրեցի իմ երիտասարդութիւնս, երջանկութիւնս, կեանքս ու բողբոս: Միմիայն իրեն համար ապրեցայ, ու պաշտեցի զինքը: Շատ լաւ, այս ամէնուն փոխարէն նոյն մարգը խաբեց զիս ամենատնօթալի կերպով: Իր մահւընէ վերջը, իր սեղանին դարակներէն մէկուն մէջ գտայ կանանց կողմէ խրկուած շատ մը նամակներ: Ու մինչ ինքը կ'ապրէր — ո՛հ, որչափ զժուար է յիշել — ինձ մի՛նակ թողուց ամբողջ չորս շաբաթ, և մեծարանքներ ըրաւ ուրիշ կիներու՝ իմ աչքիս առջև: Ան ինձ խաբեց, վատնեց զբամներս, և անարգեց սէրս: Ու այդ ամէնուն փոխարէն ես դարձեալ հաւատարիմ եմ մնացեր իրեն... Ան մեռած է, և ես դարձեալ հաւատարիմ մնացեր եմ իրեն: Թողած եմ ինքզինքս այս չորս պատերուն մէջ, ու մընչեւ կեանքիս վերջը բնաւ չպիտի դադրիմ սպալէ:

ՍՄԻՐՕՅ (ծայրագիւն խնդրումով մը). — Սգա՛ւ ինչ կը կարծես ինձ. կը կարծես թէ չե՛մ գիտեր ինչու համար այս չորս պատերուն մէջ թաղած ես ինքզինքդ: Ատիկա այնչա՛փ բանաստեղծական է, այնչա՛փ խորհրդաւոր որ՝ դեռա-

տի սպայ մը և կամ երկար մազերով բանաստեղծ մը երբ անցնի տունիդ առջեւէն, դէպի վեր՝ պատուհանդ նայելով պիտի ըսէ. «Հոս կը բնակի խորհրդաւոր տիկինը, որը իր ամուսնոյն սիրուն համար ինքզինքը այս չորս պատերուն մէջ թաղած կ'ապրի»: Հէ՛յ, այդ խաղերը մենք բոլորս գիտենք:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. (զայրացիկոս). — Ի՞նչ ըսել կ'ուզես: Ի՞նչ համարձակութեամբ հետս այդպէս կը խօսիս:

ՍՄԻՐՕՅ. — Ինքզինքդ կենդանի թողած ես, այդ ճիշտ է, բայց մոռցեր ես երեսիդ սնքոյրը, այնպէս չէ՞:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. — Ինչպէ՞ս կը համարձակիս ինձ դէմ այդպէս խօսելու:

ՍՄԻՐՕՅ. — Մի բարկանար, տիկին, ներողութիւն կը խնդրեմ. բայց յիշեցէք որ ես ձեր գործակալը չեմ: Ես խնդիրները իրենց խկութեամբ է որ կը պատկերացնեմ: Կին մը չեմ, և ես կատարեալ իրաւունք ունիմ անկեղծօրէն ըսելու այն՝ ինչ որ կը խորհիմ: Կ'աղաչեմ որ դերասանութիւններ չընէք:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. — Ընդհակառակը, ո՛չ թէ ես, այլ դուք էք որ երեսոյթներ մէջտեղ կը բերէք: Բայց բարի եղէք ինձ հանգիստ թողու:

ՍՄԻՐՕՅ. — Վճարեցէք ինչ որ կը պարտիք, և ես վայրկենապէս կը մեկնիմ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. (նեղացած). — Չպիտի վճարեմ:

ՍՄԻՐՕՅ. — Ներեցէ՛ք, պիտի վճարէք:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. — Ո՛չ, պարոն, իբր պատիժ՝

կրպէկ մը անգամ չպիտի ստանաք: Շատ լաւ կ'ընէք՝ եթէ զիս հանգիստ թողուք ու մեկնիք:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ձեր ամուսինը ըլլալու հաճոյքը չունիմ և ոչ ալ ձեր ծառան. հետեւաբար պէտք է որ այդչափ առաջ երթաք ձեր հրամաններուն մէջ: (կը նստի) Ասանկ կատակերգութիւններ չեմ սիրեր:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— (բարկացած արսայայտութիւնով).— Դարձեա՛ւ կը նստիք:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ա, յո՛, ինքզինքս հանգիստ կ'ընեմ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Կ'ազաչեմ որ մեկնիք այլ եւս:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ստիպուած նորէն կը կրկնեմ,— վճարեցէք պահանջքս: (մեկուսի) Որչափ բարկութիւն կուզայ վրաս:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Քեզ պէս աներեսին հետ ոչինչ ունիմ ըսելիք: Կ'ազաչեմ որ քաշուիս ասկէ: (բարկացած) Չե՞ս երթար:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ո՛չ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Չե՞ս...

ՍՄԻՐՕՅ.— Ո՛չ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Շատ լա՛ւ: (Չանգակը կը զարնէ):

ՏԵՍԻԼ Թ.

(Ներս կը մտնէ Լուիս)

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Լուքա՛, այս մարդուն դուրսի դուռը ցոյց տուր:

ԼՈՒԻՍ (Մեխրոֆին մօտենալով).— Պարո՛ն, հաճեցէք դուրս ելնել, բանի որ արկինը այնպէս կը բաղձայ. հրամէ պարոն:

ՍՄԻՐՕՅ (նստած տեղին վեր ցատկերով).— Լա՛է՛, անբան արարած, որո՞ն հետ է որ կը խօսիս, հիմա՛ քեզ ձմերուկի պէս գետին կը զարնեմ:

ԼՈՒԻՍ (դողդողալով եւ ձեռքը կռնով զրնայ).— Երկնքի բոլոր սուրբեր, օգնու թեան հասէք ինձ: (արողի մը վրայ կ'իջնայ) Հիւանդ եմ, կը գողգղամ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ո՞ւր է Տաչան. (կը պօռայ) Թանիա՛, Տաչա՛: (զանգակը կը զարնէ):

ԼՈՒԻՍ.— Օ՛Փ, Օ՛Փ, անոնք անտառ դացած են ելակ ժողուելու, երանի թէ հոս ըլլային: Ոչ ոք կայ տան մէջ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Պարո՛ն, ասկէ մեկնելու շնորհը պիտի ընե՞ս ինձ:

ՍՄԻՐՕՅ.— Տիկին, կը խնդրեմ որ ինձ հետ քիչ մը աւելի քաղաքավարի վարուիս:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Դու կոպիտ զեւ մըն ես, լաւ եւս է ըսել՝ ջղճիկ մըն ես:

ՍՄԻՐՕՅ.— Ի՞նչ ըսիք...

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ըսի թէ դուք ջղճիկ կամ դեւ մըն էք:

ՍՄԻՐՕՅ (նստի ելլելով եւ քանի մը քայլ յանապատուելու).— Ի՞նչ իրաւունքով զիս կ'անպատուէք, արկին:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ա, յո՛, այլեւս կարգը եկաւ ձեզ անպատուելու: Դուք կը կարծէք թէ ձեզմէ կը վախնա՞մ:

ՍՄԻՐՕՅ — Ու ձեզ այնպէս կը թուի թէ՛ քանի որ գեղեցիկ սեռին կը պատկանիք, իրաւունք ունիք զիս անպատուելու. բայց կը սրտալիք: Ուրեմն ձեզ կուր հրաւեր կը կարգամ:

ԼՈՒՒՅԱ.—Քուր երկնքի սուրբեր, օգնութեան հասէք: Գաւաթ մը ջուր տուէք ինձ:

ՍՄԻՐՈՅ.—Պէտք է որ կուսինք:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.—Որովհետեւ գիւզացիի մը բռունցքը և գամէշի մը թօքերը ունիս, այնպէս չէ՞, կը կարծես թէ քենէ կը վախնամ: Հա՛, հա՛... Դու կոպիտ դէմքն ես ու ջղճիկ մը:

ՍՄԻՐՈՅ.— Հրամմէ՛. ես երբեք ու ե մէկի թող չեմ տար որ դիւ անպատուէ, մանաւանդ այնպիսիներուն, որպիսիներն են կիները:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ. (կը ջանայ կարողութեանն աւելի պրտայ) Դե՛ւ, դե՛ւ, դե՛ւ:

ՍՄԻՐՈՅ.— Այո՛, ժամանակն է մէկդի գնել այն խենդ գաղափարները թէ՛ միմիայն մարդիկ պատասխանատու են էնտիւլթի համար: (Տիկին Փոփոյայի ն դառնալով) Դուք, կիներդ, սեռային հաւատարութիւն կ'ուզէք,— լա՛ւ, միեւնոյնը ես ալ, սրեմն հրամմէ, ու պիտի մե... :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.—Մենամարտ կ'ուզէք, շատ լա՛ւ:

ՍՄԻՐՈՅ.—Եւ ճիշտ այս վայրկեանիս:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.—Այո՛, ճիշտ այս վայրկեանիս: Ամուսինս քանի մը ատրճանակ թողուցած է: Երթամ և բերեմ գանոնք: (Դեպի դուռը կը յառաջանայ ու մեկէն ետ կը վերադառնայ) Ո՛հ, որչափ պիտի ուրախանամ՝ երբ ճիշտ իր ճակտին մէջտեղը գնդակ մը տեղաւորեմ: (Կը մեկնի):

ՍՄԻՐՈՅ.—Թող դայ ու կը տեսնուինք: Վառեակի պէս պիտի մօրթեմ գինքը: Ես ոչ աղայ եմ և ոչ ալ ցնդած խենդ մը: Ինձմէ աւելի ու՛՛՛՛՛ ժեզ մէկը չիկայ:

ԼՈՒՒՅԱ.—Երկնքի բոլոր սուրբեր, օգնութեան հասէք: (Սնիրոփի առջեւ ծունկի կը ջոյի) Տէր իմ, գթայ խեղճ ձերուկիս: Մեկնէ ասկէ: Ինձ այնպէս վախցուցիր որ բոլոր սկիորներս աչնան տերեւներու պէս կը գողան և դու կ'ահնկալես որ քաջարտութիւն ունենամ և տիկնոջս հետ կատարելիք մենամարտից վիտայ ըլլամ ու գիտեմ: Չէ՛, չեմ կրնար:

ՍՄԻՐՈՅ (առանց անոր շնորհ) Մենամարտ, հէ՛: Ահաւասիկ քեզ սեռային հաւատարութիւն, կանանց ազատագրութիւն(՞) . զինքը սպաննելէս վերջը նոր կանոն մը պիտի հաստատեմ: Բայց ս՞՞վ կ'ըլլայ կին մը, (անմիջապէս կը յիշէ) «՛հ, որչափ պիտի ուրախանամ՝ երբ անոր ճակտին մէջտեղը գնդակ մը տեղաւորեմ»: Հա՛, հա՛, հա՛, լա՛ւ, լա՛ւ, տեսնենք ս՞ր մէկս, սիրելի տիկին: (Նայելը փոխելով) Բայց ս՞՞վ է կինը, ի՞նչ է անոր կարողութիւնը: Ահա՛ քիչ առաջ տեսանք իր դէմքը, իր այտերը վայրի կսկիւղի մը պէս կատարմիր դարձան, իսկ աչքերը՝ կայծքարի ձիշտ է որ տասներկու կին թողած եմ և ինը հատ ալ զիս թողած են, բայց ատոր պէս հատ մը չի տեսայ դեռ:

ԼՈՒՒՅԱ.—Տէր, գթառատ հայր, մեկնէ ասկէ և ես ամէն օր քեզ համար պիտի աղօթեմ:

ՍՄԻՐՈՅ.— Ահաւասիկ քեզ տիպար կին մը: Ինչպէս կ'ըլլայ որ կին մը այսչափ յանդուգն ըլլայ: Կ'երեւի իր սեռին մէջ իբր նմոյշ մէկ հատիկ բուսած է, ճիշտ մէկ հատիկ: Ո՛չ երեսի կնճիւռ, ոչ փափկութիւն, համակ կրակ, ուժ, իսկ և իսկ կատարել կին մըն է: Իրաւ որ շատ

ափսոս պիտի ըլլայ այսպիսի հերոսուհի մը ըս-
պանները :

ԼՈՒԻՍ (այջերը արբերով) Տէր իմ, մեկնեցէք,
խնդրեմ, մեկնեցէք, ի սէր երկնքի բոլոր սուր-
բերուն :

ՍՄԻՐՈՅ.— Չէ՛, չորախ անկեղծութիւնը պէտք
չէ որ ծածկեմ : Հաւատարագէս կը սիրեմ զինքը .
այո՛, հողիս ամբողջ թափովը կը սիրեմ զին-
քը՝ բոցակէզ սէրով մը : Ու այդ մոլեգին սիրոյս
իրր ապացոյց՝ պատրաստ եմ իր մեռած ամուս-
նոյն բոլոր պարտքերը չեղեալ նկատել : Ո՛հ,
այն ի՛նչ գեղեցկութիւն, այն ի՛նչ գրաւիչ աչ-
քեր : Կի՛ն է թէ հրեշտակ :

Տ Ե Ս Ի Լ Ժ .

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ, ԼՈՒԻՍ, ՍՄԻՐՈՅ

(Տիկին փոփոխ ներս կը մտնէ ձեռներուն մեջ
մեյքակ սահմանակ բռնած)

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ահաւասիկ գէնքերը, բայց
կռուելէ առաջ կը հաճի՞ս ինձ ցուցնել թէ ի՞նչ-
պէս պէտք է կրակել . կեանքիս մէջ ատրճա-
նակ գործածած չունիմ, ասիկա ասաջին անգամը
պիտի ըլլայ : Ո՛հ սրչափ ուրախ պիտի ըլլամ՝ երբ
այդ ճակտիդ մէջտեղը գնդակ մը տեղաւորեմ :

ԼՈՒԻՍ (ծուռկերը դողդողալով).— Երկնքի բո-
լոր սուրբեր, օգնութեան հասէք : Երթամ պար-
տիզպանն ու կառապանը կանչեմ : Աստուած իմ,
Աստուած իմ, միթէ չե՞ս տեսներ այս աղէտը :
(Կը մեկնի)

ՍՄԻՐՈՅ (կը ֆնեկ գեղեցիկ) Կան շատ տեսակ
ատրճանակներ, տիկին, կան նաեւ քափսի լա-

ւոր ատրճանակներ՝ մենամարտի համար մաս-
նաւորապէս շինուած : Աստեք «Սմիթվէնուրն» են՝
ամենաընտիր տեսակէն : Իւրաքանչիւրը առնը-
նուազն 90 բուլլի կ'արժէ : Հիմակ, հոս նայե-
ցէք, ատրճանակը պէտք է բռնէք այսպէս . (մե-
կուսի) այս աչքերը ինչպէ՞ս դիմանան :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ (սահմանակը առնելով).— Այո՛
տեսակ :

ՍՄԻՐՈՅ.— Այո՛, այդ տեսակ . յետոյ կը վեր-
ցընես բլթակը, ահա՛ սապէս նշան կ'առնես .
գլուխդ քիչ մը դէպի ետ կը բռնես, կ'երկարես
բազուկդ սանկ, յետոյ ասիկայ կը սեղմես այս
մատովդ (մեկուսի, կրակ ու բոց այջեր) ու կը
լրանայ . բայց զլիսուոր բանը պէտք է պազար-
իւն ըլլալ և նշան առնել հաստատապէս : Զա-
նայ որ ձեռքդ չդողայ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Մի վախնար, սենեակը
յարմար տեղ չէ մենամարտելու համար, պար-
տէզ երթանք :

ՍՄԻՐՈՅ.— Շատ լաւ, բայց միայն կ'ուզեմ
ազդարարել որ ես օդին մէջ պիտի կրակեմ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ի՞նչ նպատակով ե ինչե՞ս :

ՍՄԻՐՈՅ.— Որովհետեւ . . . որովհետեւ . . . բայց
ատիկա իմ գիտնալիք բանս է :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Կը վախնա՞ս, հա՛, հա՛,
հա՛ : Ո՛չ պարոն, մի՛ ջանար խուսափելու, պէտք
է որ ինձ հետեւիս դէպի պարտէզ : Զպիտի կըր-
նամ հանգստանալ՝ մինչեւ որ գնդակ մը չտե-
ղաւորեմ ճակտիդ վրայ : Այո՛, այդ զգուելի ճակ-
տիդ վրայ : Կը վախնա՞ս :

ՍՄԻՐՈՅ.— Այո՛, կը վախնամ :

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ըրածդ ճիշտ չէ. ինչո՞ւ չես ուզեր որ մենամարտինք:

ՄՄԻՐՕՅ.— Որովհետեւ... որովհետեւ կը սիրեմ քեզ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ (բարկացած եւ գրգռուած).— Ձեռ կը սիրէ, տակաւին յանդգնութիւն ունի քսելու թէ զեւ կը սիրէ... (դէպի դուռը ցոյց տալով) Մեծարանքներս:

(Սխմիրօֆ աստանակը սեղանին վրայ կը դնէ. առանց բառ մը խօսելու կ'առնէ գլխարկը ու կը մեկնի. վայրկեան մը կանգ կ'առնէ դրան մեջ. ետևիցէն նայուածքները իրարու կը հանդիպին, յետոյ Սխմիրօֆ կանայ կանայ կը վերադառնայ սենեակին մեջտեղը:

ՄՄԻՐՕՅ.— Տակաւին բարկացած էք: Նմանապէս և ես. իրաւ, կատաղի եմ, բայց կը տեսնե՞ս ինչ ձեռով է որ կը խօստովանիմ: Կը տեսնե՞ս ամէնը: (կը կրակի օդին մեջ) Բայց ի՞նչպէս կրնամ օգնել՝ երբ արդէն քեզ կը սիրեմ: (եսելի արուր բռնելով անոր կը կռքնի ու կանայ կամայ ծունկերը կը ծաղրուի) Մարդիկ ինչո՞ւ համար սասնկ զիւրարեկ կարասիներ կը գործածեն: Կը սիրեմ քեզ, կը հասկնամ ինձ, բոլորովին սիրահարած եմ քեզ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Մի՛ մօտենար ինձ, ապա թէ ոչ կը կրակեմ:

ՄՄԻՐՕՅ.— Աստուած իմ, ի՞նչ անգութ է կիւնը, ինը կին ինձմէ բաժնուեր են և տասներկու հատ ես թողած եմ, բայց ատոր նման երբեք չտեսայ. կորսուած եմ, ջախջախուած եմ ամբողջ էութեամբս:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Մի՛ մօտենար ինձ, կը կրակեմ:

ՄՄԻՐՕՅ.— Կրակ... տակաւին չես հասկնար թէ ինչ մեծ հաճոյք է որ պիտի պատճառես ինձ զխմտտուերիդ առջեւ մեռցնելով: Մեռնիլ այն գնդակէն՝ որ քնքուշ մասներդ արձակած են: Ո՛հ, հիմակ պիտի ցնորիմ. խորհէ և շուտով վըճիւրդ տուր, որովհետեւ եթէ ասկէ մեկնիմ՝ այլ եւս զիրար չպիտի կրնանք տեսնել: Վճիռդ արձակէ: Ես պատուի տէր անհատ մ'եմ, տարեկան տասը հազար բուլլի եկամուտ ունիմ, առաջին կարգի նշանաձիգ եմ. օգին մէջ արծիւը թռած միջոցին կրնամ գորնել: Ունիմ աղուզը ձիեր: Կ'ուզե՞ս իմ կինս ըլլայ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Շօ՛ւ մենամարտի:

ՄՄԻՐՕՅ.— Խենդեցած եմ այլեւս: Կը սիրեմ հոգիիս բոլոր թափովը: (Կը մօտենայ եւ կը բռնէ Տիկին փոփովաի ձեռքը, որը կը ջանայ անկէ ազատիլ) Կը սիրեմ քեզ, (ծունկի գալով) կը սիրեմ քեզ այնչափ սրտագին՝ որ ոչ ոքի սիրած ըլլամ: Ըսի արդէն թէ տասներկու կինէ բաժնուած եմ և ինը հատ ալ ինձ թողած են ու անոնցմէ ո՛չ մէկը այնչափ մօլեգին և խանդաղակաթ սիրեցի՝ որչափ քեզ: Տես, անոյոս ու վըճտաբեկ ծունկի եկած եմ քու առջեւ և խղճալի արբերածի մը նման քեզ է որ կը մատուցանեմ սիրտս: Ամօթ է ու ծաղրելի, խղճայ գէթ: Հինգ տարի է որ ոչ ոքի սիրած եմ, կ'երգնում թէ այլեւս պիտի չընեմ ալ: Տես, հոս անգամալոյ՝ ձի մը նման կառչեր եմ գետնին՝ քու ստերբուզ տակ: Ձեռքս քեզ կը մատուցանեմ. պիտի ըն-

դռնին թէ ոչ: (պահ մը շուքիւն) Չե՞ս ընդունիր: Շատ լաւ: (վեր կը կենայ եւ շուքափոյթ դիպի դռուր կը յառաջանայ):

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Կեցի՛ր:

ՍՄԻՐՈՅ (կը կենայ).— Լա՛ւ:

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ.— Ո՛չ, ո՛չ, գնայ. ո՛չ, սպասէ. գնա՛, գնա՛, հեռացիր... ո՛չ, կեցի՛ր:

Ո՛հ, եթէ գիտնայիր թէ որչափ զայրացած եմ, որչափ մոլեգին... (անոքի աւրճանակը սեղանին վրայ կը դնէ) ասիկա մասնեքս ճզմեց: (քաշկիկակով կը սրբէ երեսը)

ՍՄԻՐՈՅ (կը մտնելայ եւ անոքերը կը մեկնէ). — Տիկին...

ՏԻԿԻՆ ՓՈՓՈՎԱ (խաղ մը ետ երթալով եւ անոքը դիպի դռուր ողորով).— Շո՛ւտ հեռացիր ասկէ: Ես ուխտած եմ հաւատարիմ մնալ:

(Այդ պահուն ներս կը մտնեն Լուիս, պարսիգպանը եւ ձիապանը)

ԼՈՒԻՍ.— Տիկին, անա բերի զանոնք:

(Վ Ե Ր Ձ)

Ս. ԹՈՔԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԻԶՄԻՆ

ՏԷՏԷՆԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՐԸ.

Ազահն կատակերգութիւն	4	»
Ակամայ բժիշկ »	3	»
Աղքատ երիտասարտի մը վէպը	12	»
Ամօրի վէպ	15	»
Այտա Ողբերկութիւն	4	»
Անթօնին վէպ	9	»
Անիծեալն չորս հատոր	25	»
Արիւնալի մարքիզուհին 2 հատոր	15	»
Բամելայի Առակներութիւնք	6	»
Բարիլն Յամերիկա 2 հատոր	18	»
Բօլին վէպ Ա. Տիւմայի	6	»
Բօլ նուագեա »	8	»
Գաղանիք Բարիլի 8 հատոր	120	»
» » Թատերգութիւն	7, 50	»
Գէորգ Ուշինկզըն	4	»
Դարուս մէկ Չաւկին խոստովանանքը	12	»
Դիւտրնակ ըլուր	15	»
Երիտասան կեսարք	10	»
Թարթիւֆ կատակերգութիւն	6	»
Թեսաւրոսի բարոյախօսութիւն	10	»
Փօզէվ Պալամօ 8 հատոր	80	»
Իմացական փիլիսոփայութիւն	8	»
Իվանօէ 3 հատոր	30	»
Լէօն Լէօնի	10	»
Լիօնի Սուրհանգակը տրամ	6	»

Ղրուշ

Խորհրդաւոր կղզի 3 հատոր	30	»
Կնոջ մը վէպը 2 հատոր	12	»
Կրացիէլա	8	»
Հեովիճի երգումը	4	»
Հերքումն կարծեաց զնալոյ	1	»
Հուսէօ ծիւլիէթ	7	»
Ճերակ վարդ վէպ	5	»
Մաթիլա 4 հատոր	50	»
Մանկալք վէպ	5	»
Մանօն Լէսքօ վէպ	10	»
Մարիօն տը Լօրմի խոստովանանքը	35	»
Միքրօ մեղաս վէպ Վօլթէրի	6	»
Յովհաննա Բարուհին վէպ	10	»
Նասրէտին Հօճա Հայերէն	3	»
Նօթր տամ Բարիզի 3 հատոր	24	»
Ումպը գրասիրութեան	5	»
Պարոն տը Գամար 2 հատոր	15	»
Պրաժլօն Դերկոմս 12 հատոր	9	»
Պօքաչիօի Տանօրեակ 2 հատոր	10	»
Սէրը բժիշկ է կատակերգութիւն	3	»
Տիկին Մօնսօրօ թատերգութիւն	7	»
Քոյր մը վէպ	7	»
Քան տարի ետք	40	»
Օրիորդ Լաքէն թընի	12	»
Ֆլավի վէպ	5	»
ԻԶՄԻՐ ՇՐՍԱՐԱԿՈՒԱԾՆԵՐ		
Եւաճայն երգ Պատարագի Չիլինիլրեան 20	»	»
Մալիէրի կատակ թարգ. Մ. Նուպարեան 25	»	»
Դէպի բեւեռ » » » 7	»	»
Յաւուսթ թարգ. Մ. Նուպարեան 5	»	»

Ղրուշ

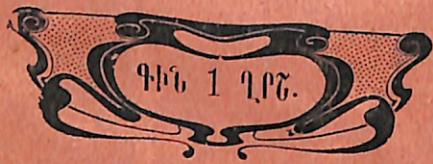
Ընդհ. Պատմ. Մամուրեան Ա. հատոր	5	»
» » » Բ. »	7, 50	»
« » » Դ. »	15	»
Հայոց » »	5	»
Սեւ լեռին մարզը »	10	»
Վահէ Մ. Մամուրեան	5	»
Բարեկամի մագնիսական փորձերը	3	»
Ապտիւլ Համիտ	1, 50	»
Մարզը մարզու գալլ	1, 50	»
Չանազան հրատարակութիւններ		
Բաւարան Հայ-Ֆրանս. Լուսինեան	47, 50	»
Վշտի ծիծաղը Առանձար	15	»
Փրկիչներ »	6	»
Գողանիք մը է Կ. Պօլիս վէպ	7, 50	»
Պատմ. Բազաքակրթութեան թարգ.	14	»
Ստուերք հին դէմքերու Մրմրեան	5	»
Տանուհինգերսրդ դար »	10	»
Ֆէրնանտօ վէպ Ալիք. Տիւմալի	10	»
Արաքսիա » Սրբուհի Տիւսարի	12	»
Արշալույսի ձայներ Զօպանեան	8	»
Կրթական վերամտութիւն	4	»
Երուսաղէմի վերջին դէպքերը	2	»
Ընդարձակ երգարան	8	»
Քերթնածք Մկրտիչ Աճէմեանի	12	»
Գեղապրութեան տետր Գալֆաեան	7, 50	»
Ուղեւորութիւն խաւար. Ափրիկէ	3	»
Մանուկներու բեմը	4	»
Կեանքի գործածութիւնը	7	»
Այրած քնար մը բլնկեանի	2, 50	»

	Չրուչ	
Առաջնորդ Չրուչ. Անգլ. լեզուի	5	»
» » Ֆրանս. »	10	»
Արուեստ հարստանալու	3	»
Լքուած Քնար	5	»
Միսոման Միսաք Մեծարենց	4	»
Քրիզանդէմ ՄերուժանՊարսամեան	4	»
Ուղեցոյց կանանց և Օրիորդաց	5	»
Բարոյախօսութիւն զկանանց	10	»
Երկու Սրահեր վէպ	3	»
Երկատարղը	1,50	»
Բիւզանդական Հայ կայսրներ	3	«
Եղևոյ Տէմիրճիպաշեան	1,50	»
Յաւին առնը վէպ	4	»
Հայ գոյժ Խրիմեան հայրիկ	2	»
Վան գոյժ » »	1,50	»
Ժամանակ և խորհուրդ իւր »	1,50	»
Սեւ հոյեր	2	»
Վէրթէր. Թարգմանեց Մ. Մամուրեան	7	»
Համերաշխութիւն հացի խնդիր	1,25	»

Ասանցմէ զատ մեր գրատան մէջ միշտ պատ-
րաստ կան Պօլիս, Թիֆլիս և Արատասհման հը-
րատարակուած վիպական, գրական, գիտական
և ուրիշ բազմատեսակ գասագրքերու ճոխ մը-
թերք մը :

Յանձնարարութիւնները կընդունուին բա-
ցարձակապէս կանխիկ. վարժարաններու համար
մասնաւոր զեղչ :

Ղիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ Ս. Թոքանեան—ԻՉՄԻՐ

916 1 906.

«Ազգային գրադարան

NL0342329

